

**ДОСЛІДЖЕННЯ ІНЖЕНЕРНО-ЕКОЛОГІЧНОГО СТАТУСУ
ВОДОЙМ-ОХОЛОДНИКІВ ТЕПЛОВИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ
RESEARCH OF ENGINEERING AND ENVIRONMENTAL STATUS OF
WATER-RESERVOIRS-COOLERS OF THERMAL POWER PLANTS**

В. І. Уберман¹, Л. А. Васьковець²

УКРНДІЕП¹, м. Харків

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»²,
м. Харків*

Анотація. Досліджується проблема визначення еколого-правового статусу руслових водойм-охолодників конденсаційних теплових електростанцій України, яка виникає при державному обліку водопостачання. На прикладі судової інженерно-екологічної експертизи в адміністративній справі встановлено статус Добротвірського водосховища. Доведено, що інші подібні руслові водосховища-охолодники є елементами систем оборотного водопостачання теплових електростанцій.

Ключові слова: руслові водойми-охолодники, конденсаційні теплові електростанції, виробниче водопостачання, екологічна безпека штучних водойм.

Abstract. The problem of determination of the environmental and legal status of riverbed water reservoirs-coolers of large condensing thermal power plants of Ukraine, which arises in the state accounting of industrial water supply, is considered. On the example of the engineering and environmental forensic in the administrative case the status of the Dobrotvir reservoir is established. It is proved that other similar riverbed water reservoirs-coolers are elements of systems of circulating water supply of thermal power plants.

Key words: riverbed water reservoirs-coolers, condensing thermal power plants, industrial water supply, environmental safety of artificial riverbed water reservoirs.

Вступ. Водойми-охолодники (ВО) великих теплових (конденсаційних) електростанцій (ТЕС) належать до визнаних джерел впливу на навколишнє природне середовище та екологічної небезпеки. ВО це штучно створена складна водогосподарська система, яка стосовно живлячого водного об'єкта може бути русловою або наливною (поза межами русла водотоку). Зазвичай, ВО здійснюють функції відкритих охолоджувачів оборотного водопостачання у складі систем технічного водопостачання ТЕС, визнаються технологічними водоймами і організаційно належать до технічного комплексу ТЕС. В Україні з 15 найбільших ТЕС, що мають встановлену потужність 275 – 3600 МВт, сім використовують руслові ВО.

Актуальність. Найбільш гучні екологічні та водогосподарські проблеми за останні роки виникали у Добротвірської ТЕС (Добротвірське вдсх. (ДВ) на р. Західний Буг), Бурштинської ТЕС (Бурштинське вдсх. на р. Гнила липа, з підживленням з р. Дністер) та Ладизинської ТЕС (Ладизинське вдсх. на р. Південний Буг). У «Порядку ведення державного обліку водокористування» (затв. наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 16.03.2015 № 78, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 03 квітня 2015 р. за № 382/26827) розрізняються два типи водосховищ як джерел

водопостачання: 1) руслове (крім каскаду дніпровських вдсх.), код 40; 2) наливне, код 41. З цієї різниці випливають відмінності обліку використання та оподаткування води.

Результати. У 2017 р. Держводагентство України, користуючись своїм правом видачі дозволів на спеціальне водокористування (СВ), відмовило Добротвірській ТЕС (ДТЕС) у наданні такого дозволу, мотивуючи тим, що «ділянки річок, а також руслові водосховища, не можуть бути елементами систем оборотного водопостачання підприємств». Орган влади виходив з того, що руслова ВО не є технологічною водоймою у розумінні Водного кодексу України (ВКУ). Такий підхід, у випадку його виправдання, міг би призвести: 1) з технічного боку – до визнання системи водопостачання ДТЕС прямотоковою; 2) з господарського боку – до істотного збільшення вартості виробленої ДТЕС електроенергії, порушення господарських зобов'язань ТЕС, а, можливо, і до припинення електрогенерації. Відмова Держводагентства ґрунтувалася лише на змісті документації СВ, яка, начебто, містила недостовірну інформацію. Обґрунтованість та правомірність відмови на підставі зазначеного визначення розглядалися у справі № 813/3812/17 Львівського окружного адміністративного суду за позовом ДТЕС до Держводагентства, в рамках якої шляхом судової інженерно-екологічної експертизи (СІЕЕ) досліджувалися такі питання: 1. Чи є ДВ технологічною водоймою в розумінні ВКУ, призначенням якої є охолодження циркуляційної води ... ? 2. Чи є ДВ частиною оборотної системи водопостачання ...? 3. Чи підтверджується для умов ДТЕС, що «ділянки річок, а також руслові водосховища, не можуть бути елементами систем оборотного водопостачання підприємств»? Питання 3 стосується головного припущенням Держводагентства щодо системи водопостачання ДТЕС. Для експертизи розроблялася методика ad hoc, яка брала до уваги, що гідравлічне та теплове проектування ДВ здійснювалося за документами 70-річної давнини, а також сучасні технічні та еколого-правові вимоги.

Висновки. За результатами СІЕЕ визначено: 1. ДВ є технологічною водоймою у розумінні ВКУ, призначенням якої є охолодження циркуляційної води ДТЕС. 2. ДВ є частиною оборотної системи водопостачання ДТЕС. 3. Припущення Держводагентства, що «ділянки річок, а також руслові водосховища, не можуть бути елементами систем оборотного водопостачання підприємств», в частині руслових водосховищ для умов ДТЕС не підтверджується. На підставі викладених одержаних результатів та висновків експертизи позов ДТЕС був задоволений судом. Висновки поширюються на шість руслових водосховищ інших ТЕС України: Вуглегірське, Бурштинське, Старобешівське, Ладизинське, Курахівське, Миронівське.